

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра медсестринства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної
роботи Л.І. Фалько Л.І. Фалько
«29» 05 2020 р.

СИЛАБУС

ДЕРЖАВНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ

Спеціальність 223 Медсестринство

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Освітня програма Медсестринство

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

2019-2020 навчальний рік

Силабус «Державної кваліфікаційної атестації» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 223 Медсестринство
Освітньої програми «Медсестринство»
«28» травня 2020 року - 42 с.

Розробники програми: Башмакова Н.В.- д.мед.наук, Ужва А.М.- д.екон.наук, Гаєвський С.О. – к мед. наук, Магденко Г.К. - к.мед.наук, Марусич О.О., Чугін А.О., Володка Н.А.

Рецензент: Зюзін В.О., д.мед.наук ,професор медичного інституту Чорноморського національного університету ім.П.Могили, академік Національної академії наук України.

Силабус розглянуто на засіданні кафедри медсестринства
Протокол № 10 від «28» травня 2020 року
Завідувач кафедри Р.Т.Габрель

1. Загальні відомості

Назва	Державна кваліфікаційна атестація
Розробники програми	Башмакова Н.В., д.мед.наук, Ужва А.М., д.екон.наук, Гаєвський С.О. – к мед. наук, Магденко Г.К. - к.мед.наук, Марусич О.О., Чугін А.О., Володка Н.А.
Контактний телефон	512) 58-71-56 512) 58-71-57
Сторінка на сайті	info@vnz-mpu.com.ua http://vnz-mpu.com.ua/korysni-posylannia.html Підготовка до проходження Онлайн-тестів КРОК <u>Підготовка до КРОК Б</u>

2. **Контактна інформація:** ПВНЗ «Медико-Природничий Університет»
Україна, 54018, м. Миколаїв, пр.Богоявленський, 43-А
Тел/факс: (0512) 58-71-56
Сайт: <http://vnz-mpu.com.ua/>
Email: info@vnz-mpu.com.ua

3. Опис

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика
-------------------------	---	----------------

Кількість кредитів –3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова
	Спеціальність (професійне спрямування): 223 «Медсестринство»	Курс підготовки: перший
	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Семестр : 8
Загальна кількість годин -90	Форма навчання: очна	Вид контролю: Державна кваліфікаційна атестація

Примітка: 1 кредит ECTS - 30 год.

4. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра освітньої програми «Медсестринство» спеціальності 223 Медсестринство здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту, який складається з таких компонентів:

I - інтегрований тестовий іспит «Крок Б». Стандартизований інтегрований тестовий іспит «Крок Б» проводиться Екзаменаційною комісією університету та Центром тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація» при Міністерстві охорони здоров'я України. Результати стандартизованого тестового ліцензійного інтегрованого екзамену «Крок Б» визначаються як «склав», «не склав».

II - практично-орієнтований іспит з клінічного медсестринства у внутрішній медицині, клінічного медсестринства в педіатрії, клінічного медсестринства в хірургії та «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», «Економіка охорони здоров'я» з виставленням середньої арифметичної оцінки за діючою в університеті національною, 100- бальною та шкалою ECTS

5. Політика Державної кваліфікаційної атестації

Державна кваліфікаційна атестація (надалі - ДКА) здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра проводиться після завершення навчання на відповідному рівні вищої освіти. До ДКА допускаються студенти, які успішно виконали всі вимоги навчального плану зі спеціальності 223 Медсестринство і не мають академічної заборгованості.

Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти компетентностями :

- комбінацією знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних

цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра освітньої програми «Медсестринство» спеціальності 223 Медсестринство на певному рівні вищої освіти. Успішним складанням Єдиного державного кваліфікаційного іспиту вважається успішне складання кожного компонента іспиту

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти під час ДКА:

- самостійне виконання практичних завдань без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);
- виконання всіх завдань є обов'язковим.

Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і освітніх ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, принципів толерантності, доброзичливості та виваженості у спілкуванні зі студентами та викладачами;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

Політика щодо проведення Державної кваліфікаційної атестації здобувачів вищої освіти, оцінювання їх знань та перескладання:

- Екзаменаційна комісія (надалі ЕК) працює у строки, визначені графіком освітнього процесу на поточний навчальний рік;
- ДКА здійснюється відкрито і публічно;
- засідання ЕК проводиться за участю більше ніж половини її складу та обов'язкової присутності голови Екзаменаційної комісії;
- присутність здобувача вищої освіти на ДКА є обов'язковою;
- оцінку ДКА виставляє кожен член комісії;
- підсумкова оцінка з ДКА визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань;
- повторне складання ДКА з метою підвищення оцінки не дозволяється;
- засідання ЕК оформлюється протоколом;
- студенти, які не склали будь-який з компонентів ДКА, мають право повторно скласти іспит, але не більше одного разу протягом трьох років;
 - у випадку неявки здобувача вищої освіти на ДКА з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання ДКА під час роботи ЕК, або створюється виїзна ЕК;
 - у випадку неявки здобувача вищої освіти на ДКА з неповажної причини, у протоколі зазначається, що він є неатестований у зв'язку з неявкою на ДКА, з наступним відрахуванням з Університету;
- студенти, які не склали ДКА у зв'язку з неявкою без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, мають право на повторну ДКА протягом трьох років після відрахування з Університету (у період роботи ЕК з відповідної

спеціальності в строки визначені графіком її проведення), але не більше 1 разу за вказаний термін (3 роки);

6. Анотація до Державної кваліфікаційної атестації

Проведення ДКА регламентується навчальним планом, діючими наказами Міністерства освіти і науки та Міністерства охорони здоров'я України, Положенням про порядок створення та організацію роботи Державної кваліфікаційної комісії та Положенням про оцінку якості знань здобувачів вищої освіти ПВНЗ «МПУ» . ДКА є обов'язковим компонентом освітньої програми і завершальним етапом навчання для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Спеціальності 223 Медсестринство освітньої програми «Медсестринство», яка проводиться на завершальному четвертому курсі у VIII семестрі і є підсумком навчання в обсязі 240 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Державна кваліфікаційна атестація - форма проведення контролю екзаменаційною комісією програмних результатів навчання та оцінки сукупності знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих здобувачем вищої освіти у процесі освітньої діяльності за освітньою програмою, і визначення відповідності рівня та якості отриманої вищої освіти, вимогам стандартів рівня їх кваліфікації за спеціальністю.

Державна кваліфікаційна атестація студента здійснюється ЕК після завершення студентом навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти з метою встановлення фактичної відповідності рівня підготовки вимогам освітньої програми. ЕК створюється щорічно, діє протягом навчального року та оцінює якісний рівень теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Вирішує питання про присвоєння їм освітньої кваліфікації «бакалавр» та видачу відповідного державного документа (диплома).

7. Мета та завдання Державної кваліфікаційної атестації

1. Головна мета

Контроль Екзаменаційною комісією програмних результатів навчання та оцінка якості, сукупності знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих здобувачем вищої освіти у процесі освітньої діяльності за освітньою програмою «Медсестринство», і встановлення фактичної відповідності рівня практичної підготовки до вимог Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 223 «Медсестринство».

2. Основні завдання Державної кваліфікаційної атестації спрямовані на контроль програмних результатів навчання:

- комплексна перевірка та оцінка якості теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти, шляхом проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту (інтегрований тестовий іспит «Крок Б» та практично-орієнтований іспит з клінічного медсестринства у внутрішній медицині, клінічного медсестринства в педіатрії, клінічного медсестринства в хірургії та менеджмент та лідерство в медсестринстві, економіка охорони здоров'я).

- встановлення відповідності підготовки здобувачів вищої освіти вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності 223 Медсестринство, галузі знань 22 Охорона здоров'я першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, виконання навчального плану;
- прийняття рішення про присвоєння здобувачам вищої освіти ступеня вищої освіти «бакалавр» з присвоєнням кваліфікації «бакалавр медсестринства» ;
- розроблення пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців з відповідної спеціальності.

8. У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувача вищої освіти мають бути сформовані *компетентності*:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою

ЗК 08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК 09. Визначеність і наполегливість поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК 11. Здатність працювати в команді

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань

Фахові(спеціальні, предметні) компетентності:

ФК 01. Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній медсестринській практиці.

ФК 02. Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка, діагноз) обмежень , можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах.

ФК 03. Задоволення потреб пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками.

ФК 04. Застосовування медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення приватності/інтимності, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

ФК 05. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби.

ФК 06. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій при оцінці функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовки їх до діагностичних досліджень чи забору біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

ФК 07. Збереження власного здоров'я медичної сестри при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта.

ФК 08. Профілактична діяльність медичної сестри направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини.

ФК 09. Здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі.

ФК 10. Здатність до організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини.

ФК 11. Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення.

ФК 12. Здатність орієнтуватися у визначенні групової належності лікарських засобів, особливостях їх фармакокінетики та фармакодинаміки

ФК 13. Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження.

ФК 14. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах.

ФК 15. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу в надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час.

ФК 16. Здатність організовувати та управляти медсестринським структурним підрозділом (лідерство та менеджмент).

9. Перелік компонентів та навчальні цілі практично-орієнтованого іспиту Державної кваліфікаційної атестації

Практично-орієнтований іспит Державної кваліфікаційної атестації складається з дисциплін: клінічне медсестринство у внутрішній медицині, клінічне медсестринство в хірургії, клінічне медсестринство в педіатрії, менеджмент та лідерство в медсестринстві, економіка охорони здоров'я.

9.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Клінічне медсестринство у внутрішній медицині» студент оволодіває такими компетентностями:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

I. Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації.
- Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.
- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

II. Фахові:

- Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та наказів МОЗ України, матеріалів ВООЗ.
- Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в медсестринській практиці.
- Здатність інтерпретувати теоретичні знання при вивченні дисциплін гуманітарної та соціально-економічної профілю, дисциплін природничо-наукового циклу в практичній діяльності.
- Здатність використовувати теоретичні знання та практичні уміння в результаті вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки для виконання сестринських втручань відповідно до клінічних протоколів та стандартів сестринської діяльності.
- Здатність усвідомлювати етичні елементи філософії сестринської справи, дотримуватись принципів сестринської етики та деонтології, викладених у клятві Флоренс Найтінгейл та Етичному кодексі Міжнародної ради медичних сестер.
- Здатність усвідомлювати важливість самоосвіти та самовиховання в житті та діяльності медичної сестри, безперервності процесів навчання та професійного удосконалення.
- Здатність дотримуватись мистецтва спілкування в медсестринстві та комунікативного зв'язку з пацієнтами.

- Здатність орієнтуватись у визначенні основних потреб людини згідно з рекомендаціями Європейського регіонального бюро ВООЗ для медичних сестер Європи.
- Здатність організовувати етапи сестринського процесу.
- Здатність застосовувати практичні знання та вміння для розв'язання завдань, пов'язаних з етапами сестринського процесу.
- Здатність оцінювати стан пацієнта з метою встановлення медсестринського діагнозу, планування сестринських втручань, їх реалізацію і корекцію.
- Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності до вимог санітарно-протиепідемічного режиму та виконання заходів щодо профілактики внутрішньолікарняної інфекції.
- Здатність виконувати залежні сестринські втручання в надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час.
- Здатність виконувати незалежні, залежні та взаємозалежні сестринські втручання при наданні медичної допомоги за принципом сімейної та паліативно-хоспісної допомоги тяжкохворим.
- Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики захворювань та поліпшення здоров'я.
- Здатність проводити сестринську педагогіку з тяжкохворими та їх родичами з метою навчання їх самоогляду та профілактики потенційних проблем.
- Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності до вимог охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки.
- Здатність забезпечувати належне зберігання та використання наркотичних та сильнодіючих лікарських засобів медичного призначення в умовах лікувально-профілактичних закладів.
- Здатність організовувати систему адміністративного діловодства та документування в умовах лікувально-профілактичних закладів згідно з нормативно-правовими актами України.
- Здатність проводити адаптаційні заходи для профілактики синдрому вигорання медичних сестер.
- Здатність оцінювати принципи здорового способу життя і дотримуватись основ санології в практичній діяльності.

9.2. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Клінічне медсестринство в хірургії» студент оволодіває такими компетентностями :

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

I. Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації.
- Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Основи законодавства України про охорону здоров'я;
- Накази та інструктивні листи МОЗ України, які регламентують роботу лікувальних закладів;
- Моральну та юридичну відповідальність за збереження професійної таємниці;
- Сучасний стан захворюваності на хірургічні та онкологічні захворювання в регіоні, Україні, світі.

II. Фахові:

- Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та наказів МОЗ України, матеріалів ВООЗ.
- Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в медсестринській практиці.
- Здатність інтерпретувати теоретичні знання при вивченні дисциплін гуманітарної та соціально-економічної профілю, дисциплін природничо-наукового циклу в практичній діяльності.
- Здатність використовувати теоретичні знання та практичні уміння в результаті вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки для виконання сестринських втручань відповідно до клінічних протоколів та стандартів сестринської діяльності.
- Здатність усвідомлювати етичні елементи філософії сестринської справи, дотримуватись принципів сестринської етики та деонтології, викладених у клятві Флоренс Найтінгейл та Етичному кодексі Міжнародної ради медичних сестер.
- Здатність усвідомлювати важливість самоосвіти та самовиховання в житті та діяльності медичної сестри, безперервності процесів навчання та професійного удосконалення.
- Здатність дотримуватись мистецтва спілкування в медсестринстві та комунікативного зв'язку з пацієнтами.
- Здатність орієнтуватись у визначенні основних потреб людини згідно з рекомендаціями Європейського регіонального бюро ВООЗ для медичних сестер Європи.
- Здатність організовувати етапи сестринського процесу.
- Здатність застосовувати практичні знання та вміння для розв'язання завдань, пов'язаних з етапами сестринського процесу.
- Здатність оцінювати стан пацієнта з метою встановлення медсестринського діагнозу, планування сестринських втручань, їх реалізацію і корекцію.

- Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності до вимог санітарно-протиепідемічного режиму та виконання заходів щодо профілактики внутрішньолікарняної інфекції.
- Здатність виконувати залежні сестринські втручання в надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час.
- Здатність виконувати незалежні, залежні та взаємозалежні сестринські втручання при наданні медичної допомоги за принципом сімейної та паліативно-хоспісної допомоги тяжкохворим.
- Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики захворювань та поліпшення здоров'я.
- Здатність проводити сестринську педагогіку з тяжкохворими та їх родичами з метою навчання їх самоогляду та профілактики потенційних проблем.
- Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності до вимог охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки.
- Здатність забезпечувати належне зберігання та використання наркотичних та сильнодіючих лікарських засобів медичного призначення в умовах лікувально-профілактичних закладів.
- Здатність організовувати систему адміністративного діловодства та документування в умовах лікувально-профілактичних закладів згідно з нормативно-правовими актами України.
- Здатність проводити адаптаційні заходи для профілактики синдрому вигорання медичних сестер.
- Здатність оцінювати принципи здорового способу життя і дотримуватись основ санології в практичній діяльності.

9.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Клінічне

медсестринство в педіатрії» студент оволодіває такими компетентностями :

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність працювати в команді.

II. Фахові:

- здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці.
- здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах.
- здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками;
- збереження власного здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта.
- здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі.

9.4. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», «Економіка охорони здоров'я» студент оволодіває такими компетентностями:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

I. Загальні:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність працювати в команді.

II. Фахові:

- здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі;
- здатність до організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини;

- здатність організовувати та управляти відповідним структурним підрозділом (лідерство та менеджмент).

10. Форми та система забезпечення якості сформованих компетентностей та результатів навчання

Програмними результатами навчання, визначеними ОП Медсестринство спеціальністю 223 Медсестринство є:

ПРН 1. Проводити медсестринське суб'єктивне та об'єктивне обстеження різних органів і систем пацієнта та оцінювати отримані дані (за списком 1).

В умовах закладів охорони здоров'я та вдома, шляхом спілкування з пацієнтами різних вікових груп, з їхніми родичами чи близькими з оточення хворою дитиною та її батьками, уміти збирати скарги, анамнез захворювання, анамнез життя, алергологічний анамнез, епідеміологічний анамнез, оцінювати анамнестичні дані.

ПРН 2. Проводити медсестринську діагностику: виявляти та оцінювати проблеми пацієнта.

В умовах закладів охорони здоров'я, вдома, непередбачуваних обставин, вміти виявляти дійсні проблеми пацієнта, оцінювати їхню першочерговість та встановлювати медсестринський діагноз.

ПРН 3. Планувати медсестринські втручання.

В умовах закладів охорони здоров'я, удома та непередбачуваних обставин, і вміти складати план медсестринських втручань для вирішення дійсних та супутніх проблем пацієнтів різного віку.

ПРН 4. Здійснювати контроль за роботою молодшого медичного персоналу та станом інвентарю.

В умовах закладів охорони здоров'я, відповідно до посадових обов'язків, з метою дотримання санітарно-протиепідемічного режиму, вміти:

- проводити навчання молодшого медперсоналу з питань виконання функціональних обов'язків та охорони праці;
- контролювати дотримання правил техніки безпеки молодшим медичним персоналом;
- контролювати роботу молодшого медичного персоналу;
- контролювати виконання правил внутрішнього розпорядку персоналом та пацієнтами;
- контролювати дотримання заходів санітарно-гігієнічного режиму в палатах та медичних кабінетах.

ПРН .5. Здійснювати медсестринське адміністрування в умовах закладів охорони здоров'я , з метою здійснення організаційних та управлінських компетентностей, вміти:

- приймати управлінські рішення, забезпечувати їх виконання на основі застосування моделей медсестринського керівництва;

- забезпечувати виконання наказів та постанов з питань охорони здоров'я;
- освоїти функціональні обов'язки керівника медсестринських служб;
- знати порядок проведення ліцензування та акредитації лікувально-профілактичних закладів, лабораторій різного профілю, тощо.

ПРН 6. Забезпечувати здоровий мікроклімат в колективі, використовуючи принципи медсестринської етики та деонтології, правила міжособового спілкування, з метою створення сприятливого психологічного мікроклімату, вміти:

- спілкуватися з пацієнтом та членами його сім'ї або наближеного оточення, медичним персоналом;
- вирішувати етичні та деонтологічні проблеми в процесі роботи з пацієнтом та членами його родини;
- розглядати та аналізувати в колективі професійні помилки;
- проводити навчання для молодшого та технічного персоналу.

ПРН 7. Брати участь у забезпеченні спостереження за здоровим і перехворілим населенням та диспансерного нагляду.

В умовах закладів охорони здоров'я, удома та в громаді, користуючись чинними наказами МОЗ України, з метою формування збереження та поліпшення стану здоров'я дорослого та дитячого населення, вміти:

- вести облік диспансерних груп населення;
- робити розрахунок та аналіз статистичних показників ефективності диспансеризації;
- проводити роз'яснювальну роботу серед пацієнтів різних диспансерних груп;
- вести облік груп здоров'я;
- проводити навчання для молодшого та технічного персоналу;
- брати участь у забезпеченні спостереження за населенням та реабілітації;
- розраховувати та оцінювати окремі показники та показники комплексної дії мікроклімату та організм людини;
- визначати етапи медико-соціальної реабілітації пацієнта, завдання для кожного етапу;
- складати комплекс реабілітаційних заходів залежно від їх профілю, перебігу, періоду захворювання чи травми;

- проводити перепис дитячого населення.

ПРН8. Виконувати медичні маніпуляції (за списком 2) з метою забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму.

ПРН 9. Належно виконувати медичні маніпуляції (за списком 3) з метою забезпечення особистої гігієни пацієнта.

ПРН 10. Виконувати найпростіші методи фізіотерапії (за списком 6).

ПРН11. Координувати дії за допомогою поєднання декількох навичок для забезпечення харчування пацієнта (за списком 4).

ПРН 12. Належно виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) з метою проведення заходів щодо стабілізації функціонального стану організму.

ПРН13. Виписувати, зберігати та застосувати фармакологічні засоби (за списком 7).

ПРН 14. Вміти підготувати пацієнта, здійснити забір і скерування біологічного матеріалу на лабораторне та інструментальне дослідження (за списком 8).

ПРН 15. Надавати екстрену долікарську медичну допомогу на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 9).

ПРН 16. Здатність до точності при здійсненні взаємозалежних медсестринських функцій (за списком 10).

ПРН 17. Планувати і проводити профілактичні та протиепідемічні заходи щодо інфекційних хвороб (за списком 11).

ПРН 18. Організовувати та проводити навчання пацієнтів та членів їхніх родин з медичних питань.

ПРН19. Проводити медико-гігієнічну пропаганду.

ПРН 20. Належно вести відповідну медичну документацію

11. Міжпредметні зв'язки (пререквізити): ретроспективні: українська мова за професійним спрямуванням, обстеження та оцінка стану здоров'я людини, клінічне медсестринство у професійній патології, клінічна фармакологія з токсикологією, біологічна хімія, психічне здоров'я та посттравматичний стресовий розлад, основи охорони праці в галузі, соціальна медицина, мед сестринська етика та деонтологія, громадське здоров'я та громадське медсестринство, мед сестринські теорії та процес.

12. Методи контролю Державної кваліфікаційної атестації (практичноорієнтований іспит) При оцінюванні відповіді здобувача вищої освіти враховується наступне:

- вільне володіння терапевтичною, хірургічною, педіатричною термінологією;
- вміння застосовувати стратегію медсестринської допомоги пацієнтам при терапевтичній, хірургічній, педіатричній патології в умовах ЗОЗ та в домашніх умовах;
- вміння надавати екстрену долікарську медичну допомогу на підставі діагнозу гострого невідкладного стану;
- вміння застосовувати знання з медсестринського процесу в роботі з пацієнтами;
- вміння надавати рекомендації та планувати й проводити профілактичні, реабілітаційні заходи.

Контроль Державної кваліфікаційної атестації (практично-орієнтований іспит) передбачає вирішення однієї клінічної ситуації (з клінічного медсестринства у внутрішній медицині, клінічного медсестринства в педіатрії, клінічного медсестринства в хірургії, менеджмент та лідерство в медсестринстві, економіка охорони здоров'я) та демонстрації виконання однієї практичної навички з кожної дисципліни, що виноситься на іспит.

13. Порядок та критерії оцінювання результатів Державної кваліфікаційної атестації (практично-орієнтований іспит) .

Тривалість усної відповіді під час ДКА (практично-орієнтований іспит) одного студента, не повинна перевищувати 30 хвилин. Виконання всіх екзаменаційних завдань під час іспиту є обов'язковим. Оцінювання відповіді студента під час ДКА проводить кожен член Державної екзаменаційної комісії. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за ДКА в цілому. Підсумкова оцінка з ДКА визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань. Отримана на основі національних оцінок рейтингова оцінка в балах ECTS (100 балів) переводиться у європейські оцінки ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Рішення ЕК про оцінювання знань, виявлених при складанні Державної кваліфікаційної атестації, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови Екзаменаційної комісії є вирішальним. Якщо відповідь студента на практично-орієнтованому іспиті не відповідає вимогам рівня атестації, ЕК ухвалює рішення про те, що студент не пройшов Державну кваліфікаційну атестацію і в протоколі засідання ЕК йому виставляється оцінка «незадовільно».

У випадку, якщо студент не з'явився на Державну кваліфікаційну атестацію (практично-орієнтований іспит) у протоколі зазначається, що він є неатестованим у зв'язку з неявкою на Державну атестацію. Критерії оцінювання визначаються за національною шкалою - «5», «4», «3», «2» та шкалою ECTS – A, B, C, D, E, FX, F (Табл.1, Табл.2).

Таблиця 1.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--

Таблиця 2

Уніфіковані критерії оцінювання навчальних досягнень, знань та вмінь студентів

5 (відмінно)	A	Виставляється у випадку, коли студент володіє теоретичних матеріалом, вільно застосовує медичну термінологію, визначає механізм розвитку патології; планує методично правильно медсестринський процес відповідно до етапів: медсестринське обстеження пацієнта, визначення пріоритетних та потенційних проблем пацієнта, формулює медсестринський діагноз, планує медсестринські втручання та догляд за пацієнтом (виявляє пріоритети, визначає основну мету та обсяг медсестринських втручань, терміни та кінцеву оцінку результатів втручань); дає ґрунтовно точні відповіді без будь-яких навідних питань, без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує методично правильно практичні завдання з дотриманням послідовності та етапів
4,5(дуже добре).	B	Студент має ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, але може допустити деякі неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей.
4 (добре)	C	Виставляється за умови, коли студент у повному об'ємі орієнтується в умові задачі, розуміє суть патологічного стану пацієнта, методично правильно і послідовно планує медсестринські втручання; відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематизовано, але допускає незначні помилки у викладенні матеріалу, проте на додаткові питання відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання
3,5 (більш ніж задовільно)	D	Виставляється студентові на основі розуміння змісту задачі та при задовільному рівні пояснення медсестринських втручань. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи

		складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно
3 (задовільно)	E	Студент недостатньо володіє теоретичним матеріалом, робить помилки при поясненні механізму розвитку патології, допускає помилки термінологічного визначення і пояснює їх на побутовому рівні. Пояснення задачі неточні, при плануванні медсестринських втручань порушена послідовність пріоритетності медсестринської допомоги. Не чітко і не послідовно демонструє практичні навички
2 (незадовільно)	FX	Студент має фрагментарні знання. Не достатньо володіє термінологією, допускає суттєві помилки.
1 (незадовільно)	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, відмовляється відповідати.

Розподіл балів Державної кваліфікаційної атестації студентів при відповіді з кожної дисципліни практично-орієнтований іспит окриерії оцінювання за традиційною шкалою і в балах ECTS.

Таблиця 3.

Державна кваліфікаційна атестація (практично-орієнтований іспит)				
Середні значення оцінювання державної атестації				
Структура атестації	«відмінно»	«добре»	«задовільно»	«незадовільно»
Клінічне медсестринство у внутрішній медицині	35	29	23	0
Клінічне медсестринство в хірургії	25	23	20	0
Клінічне медсестринство в педіатрії	25	23	20	0
Менеджмент та лідерство в медсестринстві, Економіка охорони здоров'я.	15	14	10	0
Державна атестація	100	81-89	60-73	0

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за іспит - **100 балів**.
Мінімальна кількість балів, яку може отримати студент за іспит - **60 балів**

14. Навчально-методичне забезпечення

Підручники, посібники з дисциплін Державної атестації (у т. ч. електронний варіант, <http://vnz-mpu.com.ua/biblioteka.html>) Алгоритми практичних навичок відповідно до стандартів медсестринської діяльності (у т. ч. електронний варіант, <https://dec.gov.ua/mtd/protokoly-medychnoyi-sestry-feldshera-akusherky/>) Кейс завдань з дисциплін Державної атестації (у т. ч. електронний варіант, <http://vnz-mpu.com.ua/publiczna-informatsiia/derzhavna-pidsumkova-atestatsiia.html>)

15. Перелік питань до Державної кваліфікаційної атестації

15.1. Клінічне медсестринство у внутрішній медицині

- 1.Коронарна хвороба серця (КБС). Етіологія.
- 2.Фактори ризику коронарної хвороби серця, їх значення.
- 3.Класифікація коронарної хвороби серця.
- 4.Стенокардія. Визначення. Патогенез больового синдрому. Клінічні форми.
- 5.Гострий інфаркт міокарду. Визначення, фактори ризику. Патогенез. Варіанти початку.
- 6.Періоди інфаркту міокарда. Критерії діагностики.
- 7.Принципи лікування гострого інфаркту міокарда.
- 8.Тромболітична і антикоагулянтна терапія.
- 9.Ранні та пізні ускладнення гострого інфаркту міокарда. Критерії діагностики. Принципи лікування.
- 10.Не-Q-хвильової інфаркт міокарда (дрібновогнищевий). Визначення.
- 11.Фібриляція шлуночків. Патогенез. Клініка. ЕКГ-ознаки. Невідкладна допомога.
- 12.Гіпертонічна хвороба. Визначення.
- 13.Етіопатогенез гіпертонічної хвороби . Класифікація.
- 14.Клінічна картина. Перебіг гіпертонічної хвороби.
- 15.Гіпертонічне серце.Немедикаментозне і медикаментозне лікування.
16. Гіпертонічний криз. Причини. Класифікація.
17. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Визначення. класифікація.
18. Ниркова гіпертензія.
- 19.Ендокринна гіпертензія.
- 20.Гіпертонія при коарктації аорти. Лікарські артеріальні гіпертензії.

21. Міокардити. Етіологія і патогенез. Класифікація.
22. Серцева недостатність. Визначення, етіологія, патогенез. класифікація серцевої недостатності.
23. Клініка гострої і хронічної лівошлуночкової і правошлуночкової недостатності.
24. Інфекційний ендокардит. Визначення, етіологія, патогенез.
25. Недостатність мітрального клапана. Етіологія, патогенез гемодінамических порушень.
26. Мітральний стеноз. Етіологія, патогенез гемодинамічних порушень.
27. Стадії перебігу мітрального стенозу. Діагностика.
28. Недостатність аортального клапана. Етіологія, патогенез гемодінамических розладів.
29. Стеноз гирла аорти. Етіологія, патогенез гемодинамічних порушень.
30. Показники: добова протеїнурія, помірно збільшена альбумінурія, макрогематурія, мікрогематурія, альбумін / креатинін в сечі, білок / креатинін в сечі.
31. Гломерулонефрит: визначення, фактори, що привертають, класифікація.
32. Клінічні, лабораторні, інструментальні критерії діагностики гломерулонефриту.
33. Пієлонефриту: визначення, фактори, що привертають, класифікація.
34. Клінічні, лабораторні, інструментальні критерії діагностики гострого і хронічного пієлонефриту, принципи терапії.
35. Принципи терапії інфекції верхніх відділів сечовидільної системи.
36. Методи оцінки функції нирок (СКФ).
37. Лікування та диспансерний нагляд НС.
38. Критерії діагностики ступеня тяжкості і результатів гострої ниркової недостатності по RIFLE.
39. Показання та протипоказання до гострого гемодіалізу.
40. Визначення поняття, стадії хронічної ниркової недостатності.
41. Принципи терапії при хронічній нирковій недостатці V.
42. Етіологія і патогенез пневмоній. Класифікація.

43. Клініка і критерії діагностики пневмоній в залежності від збудника і ступеня тяжкості.
44. Лабораторні та інструментальні методи дослідження хворих з пневмонією.
45. Тактика лікування пневмоній на первинному і вторинному рівнях охорони здоров'я .
46. Критерії діагностики різних форм плевритів.
47. Плевральна пункція: діагностична та лікувальна.
48. Клінічна симптоматологія бронхіальної астми. Діагностичні критерії. стадії перебігу. Лікування бронхіальної астми.
49. Бронхіальна астма. Визначення, класифікація.
50. Клініка різних варіантів бронхіальної астми. Методи обстеження.
51. Клініка і критерії діагностики ХОЗЛ.
52. Методи лабораторного та інструментального дослідження ХОЗЛ на первинному рівні охорони здоров'я.
53. Аспіринова астма. Визначення. Етіологія і патогенез. особливості клініки, течії.
54. Астма фізичного зусилля. Визначення. Етіологія і патогенез.
55. Диференціальний діагноз різних форм бронхіальної астми.
56. Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба (ГЕРХ). Етіологія і патогенез.
57. Клінічна картина ГЕРХ. Методи діагностики.
58. Критерії оцінки ступеня тяжкості ГЕРБ. Основні принципи лікування.
59. Хронічний гастрит. Класифікація.
60. Основні синдроми хронічного гастриту. методи діагностики.
61. Виразкова хвороба.
62. Етіологія і патогенез виразкової хвороби.
63. Основні синдроми. методи діагностики.
64. Ускладнення виразкової шлунка і ДПК.
65. Симптоматичні виразки шлунка і ДПК. Диференційна діагностика.
66. Тактика ведення та лікування хворих з симптоматичними виразками.
67. Хронічний панкреатит.

- 68.Класифікації. Основні клінічні синдроми хронічного панкреатиту. Методи діагностики.
- 69.Ускладнення хр. панкреатиту. Основні принципи лікування хр. панкреатиту і його ускладнень.
70. Неспецифічний виразковий коліт (НВК).
- 71.Етіологія і патогенез. Клінічеські симптоми і синдроми НВК.
- 72.Основні методи діагностики. критерії оцінки ступеня тяжкості. Ускладнення НВК. Тактика ведення та лікування пацієнта.
73. Хвороба Крона. Етіологія і патогенез хвороби Крона.
- 74.Класифікація. Клінічні симптоми і синдроми хвороби Крона.
75. Синдром роздратованого кишечника (СРК).
- 76.Клінічні симптоми. основні діагностичні критерії. Методи діагностики.
- 77.Гострі респіраторні захворювання.
- 78.Бронхіт. Пневмонія. Вікові аспекти.
- 79.Задишка. Визначення, види задишки, основні причини. Захворювання, які супроводжуються задишкою.
- 80.Обструктивний бронхіт. Стенозуючий ларинготрахеїт.
- 81.Бронхіальна астма. Вікові аспекти.
- 82.Біль у грудній клітці. Причини виникнення. Нозології, які супроводжуються болем у грудній клітці.
- 83.Стенокардія. Інфаркт міокарда. Проблеми пацієнта. Невідкладна терапія, участь сімейної медсестри в її проведенні.
- 84.Плеврит.
- 85.Біль в грудній клітці у дітей і підлітків. Вікові аспекти.
- 86.Гастрит.
- 87.Виразкова хвороба. Вікові аспекти.
- 88.Хронічний холецистит.
- 89.Хронічний панкреатит.
- 90.Хронічний коліт

15.2. Клінічне медсестринство в хірургії

1. Вроджені вади серця «білого типу». Гемодинаміка. Клінічна картина. Діагностика.
2. Вроджені вади серця «синього типу». Гемодинаміка. Клінічна картина. Діагностика.

3. Хронічна венозна недостатність. Класифікація. Етіопатогенез. Клінічна картина. Діагностика.
4. Флеботромбоз і тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА) . Класифікація. Етіопатогенез. Клінічна картина.
5. Хронічні оклюзійні захворювання артерій нижніх кінцівок. Етіопатогенез. Клінічна картина. Діагностика.
6. Оклюзійні захворювання коронарних артерій. Етіопатогенез. Клінічна картина. Діагностика.
7. Придбані мітральні пороки. Гемодинаміка. Клінічна картина. Діагностика.
8. Придбані аортальні пороки. Гемодинаміка. Клінічна картина. Діагностика.
9. Гостра кишкова непрохідність. Класифікація. Клінічна картина. Диференційна діагностика. Діагностична програма.
10. Виразкова хвороба. Ускладнення. Клінічна картина і методи діагностики ускладнень.
11. Симптоматичні гастродуоденальні виразки. Етіопатогенез. Клінічна картина і методи діагностики ускладнень.
12. Гострий холецистит. Класифікація. Етіопатогенез. Клінічна картина. Ускладнення. Діагностика.
13. Хвороби оперованого шлунка. Класифікація. Демпінг-синдром. Клінічна картина.
14. Захворювання щитовидної залози. Класифікація. Методи діагностики.
15. Гострий апендицит. Класифікація. Етіопатогенез. Клінічна картина. Атипові форми. Ускладнення. Діагностика.
16. Механічна жовтяниця. Етіопатогенез. Клінічна картина. Діагностична програма.
17. Гострий панкреатит. Класифікація. Клінічна картина. Ускладнення. Діагностична програма.
18. Перитоніт. Етіологія. Класифікація. Клінічна картина. Абдомінальний сепсис.
19. Захворювання прямої кишки і параректальної клітковини. Класифікація. Етіопатогенез. Клінічна картина. Діагностика.
20. Хірургічне лікування вроджених вад серця. Показання. Види операцій.

21. Лікувальна програма при хронічних захворюваннях вен. Показання до операції. Види операцій.
22. Хірургічне лікування гостра кишкова недостатність (ГКН). Передопераційна підготовка. Тактика.
23. Вибір методу лікування виразкової хвороби і її ускладнень. Показання до операції. Види операцій.
24. Лікувальна програма при ускладнених і неускладнених формах гострого холециститу. Види операцій.
25. Лікувальна програма при ускладнених і неускладнених формах гострого апендициту. Види операцій.
26. Лікувальна програма при демпінг-синдромі і синдромі привідної петлі. Показання до операції. Види операції.
27. Гострий панкреатит. Визначити можливі проблеми пацієнта.
28. Геморой. Визначення. Патогенез. лікування
29. Тріщини прямої кишки.
30. Методи інструментальної діагностики в хірургії.

15.3. Клінічне медсестринство в педіатрії

1. Організація профілактичної та лікувальної допомоги дітям, обов'язки медичної сестри щодо їх виконання. Лікувально-профілактичні заклади.
2. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини.
3. Характеристика та ознаки, фізіологічні стани новонароджених.
4. Характеристика та ознаки недоношеної дитини. Функціональні особливості органів і систем недоношеної дитини. Вигодовування та зігрівання.
5. Періоди дитячого віку та їх характеристика. Фізичний розвиток дитини.
6. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи. Нервово-психічний розвиток дитини.
7. Характеристика природнього вигодовування. Переваги грудного вигодовування. Протипоказання й утруднення під час грудного вигодовування. Види й строки введення підгодовування.
8. Характеристика змішаного вигодовування. Гіпогалактія та її профілактика.
9. Характеристика штучного вигодовування. Молочні суміші.
10. Харчування дітей старших однорічного віку. Контроль за харчуванням у дитячому дошкільному закладі.
11. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри. Захворювання шкіри новонародженої дитини. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес у разі везикулопустульозу, пухирчатки новонароджених.
12. Хвороби пупка. Етіологія. Медсестринський процес під час омфаліту.
13. Сепсис новонароджених. Етіологія. Медсестринський процес при сепсисі.
14. Гемолітична хвороба новонароджених. Етіологія. Медсестринський процес.

15. Асфіксія новонароджених. Етіологія. Медсестринський процес.
16. Пологові травми. Гіпоксично-травматичне ураження центральної нервової системи. Етіологія. Медсестринський процес у разі пологових травм і гіпоксично-травматичного ураження центральної нервової системи.
- 17.Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи.
- 18.Гіповітамінози. Рахіт. Етіологія. Медсестринський процес під час рахіту.
- 19.Гіпокальціємічний синдром. Етіологія. Медсестринський процес у разі гіпокальціємічного синдрому.
20. Гіпервітаміноз. Медсестринська діагностика.
- 21.Алергійні діатези. Екскудативно-катаральний, лімфатикогіпопластичний і нервово-артритичний діатези. Етіологія. Медсестринський процес у разі діатезів.
- 22.Анатомо-фізіологічні особливості органів травлення. Гострі розлади травлення у дітей раннього віку. Етіологія. Медсестринський процес.
- 23.Гіпотрофія. Етіологія. Стоматит. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
24. Стоматит. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
- 25.Гострий гастрит. Гастроентерит. Хронічний гастрит. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
- 26.Виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки. Етіологія. Медсестринський процес.
- 27.Хронічний холецистохолангіт, дисфункція жовчних шляхів, дуоденіт. Медсестринське обстеження та спостереження.
- 28.Гельмінтози. Етіологія. Медсестринський процес під час аскаридозу, ентеробіозу, трихоцефальозу тощо.
- 29.Пілоростеноз і пілороспазм. Медсестринський процес у разі пілоростенозу і пілороспазму.
- 30.Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання. Назофарингіт. Стенозуючий ларинготрахеїт. Етіологія. Клінічні прояви. Невідкладна допомога під час стенозуючого ларинготрахеїту.
31. Тонзиліт. Отит. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
32. Бронхіт. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
33. Пневмонія. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
34. Особливості перебігу пневмонії новонароджених і недоношених дітей. Невідкладна допомога в разі гіпертермії.
35. Бронхіальна астма. Етіологія. Медсестринський процес. Медсестринське обстеження та спостереження; невідкладна допомога під час нападу бронхіальної астми.
36. Анатомо-фізіологічні особливості сечових органів. Пієлонефрит. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес. Підготовка пацієнта до лабораторних та інструментальних методів обстеження.
37. Гломерулонефрит. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
38. Гостра ниркова недостатність та хронічне захворювання нирок. Етіологія. Класифікація. Медсестринська діагностика. Невідкладна допомога в разі гострої затримки сечі.

39. Анатомо-фізіологічні особливості органів кровообігу. Вроджені вади серця, судин. Етіологія. Медсестринський процес при вроджених вадах серця і судин.
40. Ревматична лихоманка. Етіологія. Класифікація. Медсестринське обстеження та реалізація плану медсестринських втручань. Профілактика.
41. Вегетосудинна дисфункція. Етіологія. Медсестринська діагностика.
42. Анатомо-фізіологічні особливості кровотворної системи. Анемія. Етіологія. Класифікація. Медсестринське обстеження в разі анемії.
43. Лейкоз. Етіологія. Класифікація. Виконання лікарських призначень, оцінювання результатів, корекція. Догляд.
44. Геморагічні захворювання. Етіологія. Медсестринський процес під час тромбоцитопенії та тромбоцитопатії, геморагічного васкуліту, гемофілії.
45. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень. Профілактика.
46. Гіпотиреоз. Етіологія. Медсестринський процес.
47. Грип. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринський процес під час грипу.
48. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес.
49. Туберкульоз. Етіологія. Епідеміологія. Класифікація. Медсестринська діагностика. Вирішення супутніх проблем і потреб пацієнта. Специфічна та неспецифічна профілактика.
50. Дифтерія. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринське обстеження. Встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань .
51. Менінгококова інфекція. Етіологія. Класифікація. Медсестринська діагностика. Планування медсестринських втручань.
52. Кір. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринський процес.
53. Краснуха. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринське обстеження. Догляд.
54. Скарлатина. Етіологія. Епідеміологія. Виконання другого та четвертого етапів мед сестринського процесу.
55. Вітряна віспа. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринське обстеження.
56. Кашлюк. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринський процес. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
57. Паротитна інфекція. Етіологія. Епідеміологія. Особливості спостереження за пацієнтом та вирішення його дійсних і супутніх проблем.
58. Дизентерія. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринський процес.
59. Колієнтерит. Етіологія. Медсестринський процес.
60. Вірусний гепатит. Етіологія. Епідеміологія. Класифікація. Медсестринське обстеження.
61. Профілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень у відповідності до законодавства МОЗ України.
62. Поліомієліт. Етіологія. Класифікація. Медсестринське обстеження, виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів.
63. ВІЛ-інфекція/СНІД. Етіологія. Медсестринський процес. Медсестринське спостереження і вирішення його дійсних проблем.

64. Судомний синдром. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
65. Анафілактичний шок. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
66. Кишковий токсикоз. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
67. Гіперглікемічна кома. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
68. Гіпоглікемічна кома. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
69. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
70. Зомління. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
71. Колапс. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
72. Носова кровотеча. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
73. Гіпокальціємічний синдром. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
74. Реанімація у випадку клінічної смерті.
75. Основні принципи охорони праці в педіатрії.
76. Цукровий діабет. Етіологія. Підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень. Інсуліно - та дієтотерапія. Профілактика.

15.4. Менеджмент та лідерство в медсестринстві, Економіка охорони здоров'я

1. Сутність медико-економічних досліджень.
2. Конфлікти: поняття, структурні елементи, класифікація, види.
3. Управління персоналом: суть, завдання, основні принципи.
4. Ефективність використання ресурсів в охороні здоров'я.
5. Послуга охорони здоров'я та її характерні ознаки.
6. Економічні особливості послуг охорони здоров'я.
7. Традиційні форми та системи оплати праці медичних працівників.
8. Багатофакторна система оплати праці медичних працівників в умовах ринку.
9. Економічні показники діяльності ЛПЗ.
10. Фінансові показники діяльності ЛПЗ.
11. Поняття маркетингу в охороні здоров'я.
12. Фінансова середа та ресурси в охороні здоров'я.
13. Фінансування охорони здоров'я в Україні.
 14. Предмет, об'єкт і суб'єкт менеджменту.
 15. Медико-статистичні показники оцінки здоров'я населення.
 16. Організація системи управління.

17. Сутність і класифікація організацій.
18. Поняття та види структури організації.
19. Організація та її середовище.
20. Життєвий цикл організації.
21. Зміст, основні характеристики процесу управління.
22. Технологія управління в системі охорони здоров'я.
23. Особливості конфліктів в організаціях системи охорони здоров'я.
24. Стрес і стресори як наслідок конфліктності в управлінській діяльності.
25. Система управління персоналом.

16. Перелік практичних навичок

16.1. Клінічне медсестринство у внутрішній медицині

1. Скласти план санітарно-освітньої роботи у відділенні, в лікарні.
2. Скласти алгоритм санітарно-просвітницької роботи при певній патології та надавати рекомендації.
3. Здійснювати медсестринський процес у загальних та спеціалізованих терапевтичних стаціонарах.
4. Застосовувати суб'єктивний метод при проведенні медсестринського обстеження пацієнта.
5. Застосовувати об'єктивний метод при проведенні медсестринського обстеження пацієнта.
6. Застосовувати огляд при проведенні медсестринського обстеження пацієнта.
7. Застосовувати пальпацію при проведенні медсестринського обстеження пацієнта.
8. Застосовувати перкусію при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів дихання.
9. Застосовувати перкусію при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів дихання.
10. Застосовувати перкусію при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів кровообігу.
11. Застосовувати аускультацию при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів дихання.
12. Застосовувати аускультацию при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів кровообігу.
13. Застосовувати перкусію при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів дихання.
14. Застосовувати пальпацію при проведенні медсестринського обстеження пацієнта із захворюваннями органів травлення.
15. Застосовувати суб'єктивні та об'єктивні методи дослідження при реалізації медсестринського процесу при захворюваннях сечової системи.

16. Застосовувати суб'єктивні та об'єктивні методи дослідження при захворюваннях сечової системи.
17. Застосовувати суб'єктивні та об'єктивні методи дослідження при реалізації медсестринського процесу при захворюваннях ендокринної системи.
18. Застосовувати суб'єктивні та об'єктивні методи дослідження при реалізації медсестринського процесу при захворюваннях кровотворної системи.
19. Застосовувати суб'єктивні та об'єктивні методи дослідження при реалізації медсестринського процесу при захворюваннях опорно-рухового апарату.
20. Ставити медсестринський діагноз згідно з таксономії сестринських діагнозів NANDA.
21. Складати план діагностики захворювань легень.
22. Проводити клінічне та діагностичне обстеження пацієнта з метою виявлення симптомів та синдромів захворювання органів дихання.
23. Визначати діагностичні критерії захворювань органів дихання.
24. Планувати та реалізовувати медсестринські втручання відповідно до протоколів лікування, та профілактичні заходи.
25. Обґрунтувати попередній діагноз.
26. Визначати показання, протипоказання та асистувати лікарю при проведенні плевральної пункції.
27. Визначати показання, абдомінальної пункції. протипоказання та асистувати лікарю при проведенні,
28. Визначати показання, протипоказання та асистувати лікарю при проведенні стернальної пункції.
29. Визначати показання, бронхоскопії. протипоказання та асистувати лікарю при проведенні
30. Визначати показання, гастофі бродуоденоскопії. протипоказання та асистувати лікарю при проведенні
31. Визначати показання, протипоказання та асистувати лікарю при проведенні колоноскопії.
32. Визначати показання, протипоказання та асистувати лікарю при проведенні ректороманоскопії.
33. Визначати основні обов'язки та права, особливості роботи медичної сестрибакалавра кардіологічного відділення.
34. Виявляти основні причини, симптоми та синдроми захворювань серцево-судинної системи.
35. Вміти проводити клінічне обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию) пацієнтів при захворюваннях органів кровообігу.
36. Обґрунтувати попередній сестринський та клінічний діагноз при захворюваннях органів кровообігу.
37. Проводити диференційну діагностику між подібними захворюваннями органів кровообігу.
38. Зіставляти клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників лабораторних досліджень при захворюваннях органів кровообігу: крові, сечі тощо.

39. Зіставляти клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників електрокардіологічного дослідження., проб з навантаженням, гіпоксичних проб тощо
40. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при захворюваннях органів кровообігу: гіпертензивній кризі, стенокардії, гострому коронарному синдромі, інфаркту міокарда, кардіогенному шоці, екстрасистолії, гострій серцевій недостатності (серцевій астмі та набряку легень), гострій судинній недостатності (колапсі, непритомності), хронічній серцевій недостатності.
41. Планувати медсестринські профілактичні та лікувальні заходи при визначених захворюваннях органів кровообігу.
42. Надавати рекомендації щодо дієтичного харчування, реабілітаційних заходів при захворюваннях органів кровообігу.
43. Планувати та реалізовувати правила техніки безпеки, охорони праці під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском, кисневими балонами; під час обстеження, виконання маніпуляцій, забору біологічного матеріалу для дослідження тощо.
44. Планувати та реалізовувати основні принципи організації та методи лікувальнопрофілактичної допомоги пацієнтам терапевтичного профілю.
45. Визначати основні обов'язки та права, особливості роботи медичної сестрибакалавра пульмонологічного відділення.
46. Вміти виявляти основні причини, механізми розвитку, симптоми та синдроми захворювань органів дихання.
47. Володіти методиками клінічного обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию) пацієнтів з патологією органів дихання.
48. Планувати та реалізовувати медсестринські втручання щодо лікування та профілактики захворювань дихальної системи.
49. Застосовувати основні принципи медичної етики та деонтології під час роботи з пацієнтами та колегами.
50. Зіставляти клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників досліджень загального аналізу мокротиння, бактеріологічного дослідження мокротиння, спірографії, дані рентгенологічних досліджень, бронхографії.
51. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при захворюваннях органів дихання.
52. Планувати медсестринські профілактичні та лікувальні заходи при визначених захворюваннях органів дихання.
53. Надавати невідкладну допомогу в разі нападу бронхіальної астми, астматичному статусі, легеневої кровотечі, задишці, сухому та вологому кашлі, аспірації блювотних мас, гіпертермічному синдромі.
54. Проводити диспансерне спостереження, реабілітаційні заходи, профілактику при певних захворюваннях органів дихання.
55. Визначати основні обов'язки та права, особливості роботи медичної сестрибакалавра гастроентерологічного відділення.

56. Виявляти основні причини, симптоми та синдроми захворювань травної системи.
57. Проводити клінічне медсестринське обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию) пацієнтів при захворюваннях органів травлення.
58. Обґрунтовувати попередній сестринський та клінічний діагноз при захворюваннях органів травлення.
59. Проводити диференційну діагностику між подібними захворюваннями органів травлення.
60. Порівнювати клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників лабораторних досліджень при захворюваннях органів травлення: крові, сечі, випорожнень, шлункового та дуоденального вмісту тощо.
61. Порівнювати клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників додаткових досліджень: рентгенологічних, УЗД, ендоскопічних, рН-метрії тощо.
62. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при захворюваннях органів травного каналу: абдомінальному больовому синдромі, шлунковій та кишковій кровотечі, печінковій кольці, перфорації, блюванні, кровотечі з варикозно розширених вен стравоходу, печінковій недостатності, печінковій комі.
63. Планувати медсестринські профілактичні та лікувальні заходи при визначених захворюваннях органів травлення.
64. Надавати рекомендації щодо дієтичного харчування, реабілітаційних заходів при захворюваннях органів травлення.
65. Визначати основні обов'язки та права, особливості роботи медичної сестрибакалавра нефрологічного відділення.
66. Виявляти основні причини, симптоми та синдроми захворювань нирок та органів сечовиділення.
67. Проводити клінічне медсестринське обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию) пацієнтів при захворюваннях нирок та органів сечовиділення.
68. Обґрунтовувати попередній медсестринський та клінічний діагноз при захворюваннях нирок та органів сечовиділення.
69. Проводити диференційну діагностику між подібними захворюваннями нирок та органів сечовиділення.
70. Порівнювати клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників лабораторних досліджень при захворюваннях нирок та органів сечовиділення: крові, сечі (загального, за Нечипоренком, Зимницьким) тощо.
71. Порівнювати клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників додаткових досліджень при захворюваннях нирок та органів сечовиділення: рентгенологічних, УЗД, ендоскопічних тощо.
72. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при захворюваннях нирок та органів сечовиділення: нирковій кольці, гострій затримці сечі, нирковій еклампсії, симптоматичній гіпертензії, гострій та хронічній нирковій недостатності.

73. Планувати медсестринські профілактичні та лікувальні заходи при визначених захворюваннях нирок та органів сечовиділення.
74. Надавати рекомендації щодо дієтичного харчування, реабілітаційних заходів при захворюваннях нирок та органів сечовиділення.
75. Визначати основні обов'язки та права, особливості роботи медичної сестрибакалавра гематологічного відділення.
76. Виявляти основні причини, симптоми та синдроми захворювань крові та органів кровотворення.
77. Проводити клінічне медсестринське обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию) пацієнтів при захворюваннях крові та органів кровотворення.
78. Обґрунтовувати попередній сестринський та клінічний діагноз при захворюваннях крові та органів кровотворення.
79. Проводити диференційну діагностику між подібними при захворюваннях крові та органів кровотворення.
80. Порівнювати клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників лабораторних досліджень при захворюваннях крові та органів кровотворення.
81. Зіставляти клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників додаткових досліджень при захворюваннях крові та органів кровотворення: рентгенологічних, УЗД, ендоскопічних тощо.
82. Асистувати лікарю при проведенні пункцій: стерильної, трепанобіопсії клубової кістки, лімфатичних вузлів.
83. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при захворюваннях крові та органів кровотворення: гемолітичному кризі, геморагічному синдромі, гіпертермічному та інтоксикаційному синдромі.
84. Планувати та реалізовувати медсестринські профілактичні та лікувальні заходи при визначених захворюваннях крові та органів кровотворення.
85. Надавати рекомендації щодо дієтичного харчування, реабілітаційних заходів при захворюваннях крові та органів кровотворення.
86. Визначати основні обов'язки та права, особливості роботи медичної сестрибакалавра ендокринологічного відділення.
87. Виявляти основні причини, симптоми та синдроми захворювань ендокринної системи.
88. Проводити клінічне медсестринське обстеження (опитування, огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию) пацієнтів при захворюваннях ендокринної системи.
89. Обґрунтовувати попередній сестринський та клінічний діагноз при захворюваннях ендокринної системи.
90. Проводити диференційну діагностику між подібними захворюваннями та патологічних станах ендокринної системи.
91. Зіставляти клінічні прояви з результатами інтерпретації основних показників лабораторних досліджень при захворюваннях ендокринної системи.
92. Зіставляти клінічні прояви з результатами інтерпретації основних

показників додаткових досліджень при захворюваннях ендокринної системи: рентгенологічних, УЗД, основного обміну тощо.

93. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при захворюваннях ендокринної системи: гіперглікемічній та гіпоглікемічній комі, гіперосмолярній комі, тиреотоксичній комі, мікседематозній комі, адисонової кризи, наднирниковій недостатності.

94. Планувати та реалізовувати медсестринські профілактичні та лікувальні заходи при визначених захворюваннях ендокринної системи.

95. Надавати рекомендації щодо дієтичного харчування, реабілітаційних заходів при захворюваннях крові та органів кровотворення.

96. Надавати невідкладну допомогу при виникненні критичних станів при алергічних станах: анафілактичному шоці, бронхоспазмі та набряку Квінке, кропивянці.

97. Визначати характерні ознаки пневмоконіозу, оцінювати рентгенологічну картину та аналізувати особливості результатів спірографії.

98. Проводити медсестринський процес та здійснювати сестринські втручання згідно плану лікування, індивідуальних профілактичних та реабілітаційних заходів, викликаних впливом промислових та побутових аерозолів та отруйних речовин.

99. Складати план диспансерного спостереження за пацієнтами із професійним захворюванням.

100. Контролювати лікувально-охоронний та санітарно-протиепідемічний режим у структурних підрозділах лікувально-профілактичних закладів.

101. Координувати роботу та навчати підлеглий медичний персонал складним навичкам догляду за пацієнтами, реалізації плану медсестринських втручань та оцінки ефективності медсестринського процесу.

102. Застосовувати у своїй професійній діяльності чинні накази МОЗ України та контролювати виконання їх підлеглим персоналом.

16. 2. Клінічне медсестринство в хірургії

1. Проводити суб'єктивне дослідження. Заповнювати історію хвороби.

2. Проводити об'єктивне обстеження: огляд хворого, пальпацію, перкусію, аускультацию.

3. Здійснювати підрахунок частоти дихання, реєстрацію даних в історії хвороби.

4. Надавати екстрену долікарську допомогу при легеневій кровотечі.

5. Надавати екстрену долікарську допомогу при бронхоспазмі.

6. Проводити плевральну пункцію(на фантомі).

7. Визначати пульс , його характеристику, реєструвати дані в історії хвороби.

8. Вимірювати артеріальний тиск, надавати йому характеристику, реєструвати дані в температурному листку.

9. Надавати екстрену долікарську допомогу при гіпертонічному кризі.

0. Надавати екстрену долікарську допомогу при больовому нападі.

11. Надавати екстрену долікарську допомогу при кардіогенному шоці.

12. Надавати екстрену долікарську допомогу при серцевій астмі.

13. Демонструвати техніку промивання шлунка(на фантомі).

14. Проводити фракційне зондування шлунка.
15. Проводити дуоденальне зондування.
16. Демонструвати техніку проведення сліпого зондування (тюбажа) (на фантомі).
17. Демонструвати техніку введення газовивідної трубки (на фантомі).
18. Брати випорожнення для лабораторного дослідження: копрологічного, бактеріологічного, на приховану кров, яйця гельмінтів.
19. Проводити підготовку пацієнта до ультразвукового дослідження печінки.
20. Проводити підготовку хворого, оснащення для проведення абдомінальної пункції.
21. Надавати екстрену долікарську допомогу при стравохідній, шлунковій, кишковій кровотечі.
22. Надавати екстрену долікарську допомогу при перфоративній виразці.
23. Надавати невідкладну долікарську допомогу при печінковій кольці.
24. Надавати невідкладну долікарську допомогу при печінковій комі.
25. Проводити підготовку пацієнта та взяття сечі для загального дослідження.
26. Проводити підготовку пацієнта та взяття сечі для дослідження за Зимницьким, Амбурже, Нечипоренко, Аддіс-Каковським.
27. Проводити взяття сечі для визначення глюкози.
28. Проводити катетеризацію сечового міхура м'яким катетером.
29. Проводити промивання сечового міхура.
30. Надавати невідкладну допомогу пацієнту при нирковій кольці.
31. Здійснювати догляд за хворими з гострою та хронічною нирковою недостатністю.
32. Надавати невідкладну допомогу в принципі лікування та особливості сестринського догляду при гострих анеміях, лейкозах.
33. Здійснювати інсулінотерапію: користуватися інсуліновим шприцом, проводити розрахунок дози інсуліну для введення його звичайним шприцом, особливості введення інсуліну.
34. Надавати невідкладну допомогу пацієнту при гіпоглікемічній і гіперглікемічній комі.
35. Надавати невідкладну допомогу пацієнту при анафілактичному шоці.
36. Демонструвати техніку виконання внутрішньошкірної імунологічної проби на туберкульоз (проба Манту) на фантомі.
37. Демонструвати техніку виконання скарифікаційної і внутрішньошкірної проби на чутливість організму до лікарського препарату (на фантомі).

16.2.Клінічне медсестринство в педіатрії

1. Аналізувати показники роботи соматичного відділення і стан надання лікувальнопрофілактичної допомоги дитячому населенню району, робити висновки і надавати рекомендації щодо їх поліпшення.
2. Аналізувати показники роботи діяльності педіатричної служби.
3. Скласти план спостереження і провести диспансерний нагляд за хворим на ту чи іншу патологію.
4. Зібрати повний анамнез життя й хвороби дитини.
5. Провести цілеспрямоване клінічне медсестринське обстеження дитини.

6. Оцінити фізичний, статевий і нервово-психічний розвиток дитини використовуючи таблиці центильних та сигнальних стандартів.
7. Розрахувати склад, об'єм та режим раціонального харчування для дітей першого року життя з урахуванням виду вигодовування.
8. Визначити показання до госпіталізації за профілем та організувати її.
9. Зібрати медсестринський анамнез у дітей при різних захворювань.
10. Провести первинний туалет новонародженого.
11. Оцінити стан новонародженої дитини при народженні.
12. Оцінити тяжкість асфіксії за шкалою Апгар.
13. Скласти алгоритм невідкладної допомоги при асфіксії новонародженого.
14. Проводити пероральну регідратацію дітей при ексикозі.
15. Демонструвати володіння навичками первинної реанімації новонародженого.
16. Провести ранню діагностику дисплазії кульшових суглобів та природженого звиху стегна.
17. Скласти план необхідного обстеження хворого і провести диференційну діагностику зі схожими нозологічними формами.
18. Вміти користуватися необхідною медичною апаратурою й інструментарієм (апаратом для вимірювання артеріального тиску, інгалятором, електровідсмоктувачем та інше).
19. Визначати основні показники діяльності серцево-судинної та дихальної систем (пульсу, артеріального тиску, дихання) в дітей.
20. Аналізувати результати інструментальних, лабораторних методів дослідження різних органів та систем у здорових і хворих дітей.
21. Провести орієнтовний розрахунок основних антропометричних показників для дитини будь-якого віку.
22. Визначати віковий період дитини з урахування анатомо-фізіологічних особливостей.
23. Оцінити вікову відповідність режиму дня, харчування та догляду.
24. Інтерпретувати найбільш інформативні ознаки уражень нервової системи при об'єктивному і лабораторному дослідженні хворого.
25. Проводити об'єктивне дослідження шкіри, підшкірної основи з урахуванням особливостей методики обстеження у дітей.
26. Проводити медсестринське обстеження органів дихання з врахуванням вікових особливостей дитини.
27. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження хворої дитини і інтерпретувати стан органів сечовиділення.
28. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження органів ендокринної системи з урахуванням особливостей методики у дітей.
29. Збирати анамнез і виявити дані, що вказують на зміни з боку імунної системи та системи крові у дитини.
30. Пояснювати особливості енергетичного, білкового, вуглеводного, ліпідного, водного, мінерального та кислотно-лужного обмінів у дітей.
31. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження у дітей з порушеннями обміну речовин.

32. Оцінювати та проводити профілактичні заходи прогресуванню гіпогалакції у матері.
33. Інтерпретувати результати аналізу крові і сечі у здорових дітей різного віку.
34. Визначати симптоми ураження мозкових оболонок у дітей.
35. Давати рекомендації щодо дієтотерапії при дистрофіях у дітей.
36. Визначати основні показники діяльності серцево-судинної та дихальної систем (пульсу, артеріального тиску, дихання) в дітей.
37. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці дитячих хвороб.
38. Визначати необхідний обсяг лабораторних (загальних, біохімічних, імунологічних), інструментальних (рентгенологічних, ультразвукових та інших) та спеціальних методів дослідження, організувати їх своєчасне виконання та оцінити їх результати.
39. Володіти сучасними технологіями медикаментозного забезпечення лікувального процесу.
40. Інтерпретувати показники клініко-анамнестичного, інструментального та лабораторного дослідження.
41. Налагоджувати інфузійну терапію з розрахунком складових частин залежно від конкретної клінічної ситуації.
42. Проводити венепункцію та налагоджувати інфузійну терапію.
43. Визначати групу крові за системою АВО, знати показання до переливання крові і її препаратів.
44. Проводити трансфузію крові і попереджувати її можливі ускладнення.
45. Визначати стан пацієнта, надавати невідкладну допомогу, проводити реанімаційні заходи (закритий масаж серця, штучне дихання, зовнішня зупинка кровотечі, профілактика та лікування шоку різного походження, промивання шлунку при отруєнні та інше).
46. Зупинити зовнішню кровотечу; надати догоспітальну допомогу при внутрішніх кровотечах; визначити об'єм втрати крові при гострих кровотечах та вирішити питання про характер та об'єм замісної терапії.
47. Проводити катетеризацію сечового міхура дітям.
48. Визначати особливості та ускладнення промивання шлунку у дітей.
49. Проводити пульсоксиметрію та оцінку її показників.
50. Проводити експрес-діагностику гострих інфекційних хвороб ШКТ з використанням тест-систем.
51. Оцінювати стан дитини перед проведенням щепленням та в ранньому післявакцинальному періоді.
52. Складіть індивідуальний календар щеплень.
53. Проводити активну імунізацію (введення вакцини АКДП і АДП-анатоксину, поліомієлітної, корової, паротитної, проти краснухи, гепатиту В).
54. Проводити діагностичну пробу Манту.
55. Проводити введення протидифтерійної сироватки.
56. Надавати невідкладну допомогу при судомах у дітей.
57. Надавати невідкладну допомогу при гіпертермії у дітей.

58. Надавати невідкладну допомогу при дихальній недостатності.
59. Надавати невідкладну допомогу при астматичному статусі.
60. Надавати невідкладну допомогу при набряку легень.
61. Надавати невідкладну допомогу при гострій судинній недостатності у дитини.
62. Надавати невідкладну допомогу при приступі пароксизмальної тахікардії.
63. Надавати невідкладну допомогу при шлунково-кишковій кровотечі, що супроводжує виразкову хворобу.
64. Надавати невідкладну допомогу при синдромі блювоти у дітей.
65. Вести правильно медичну документацію.

16.4. Менеджмент та лідерство в медсестринстві, Економіка охорони здоров'я.

- охарактеризувати загальну мету, предмет менеджменту в медсестринстві;
- вивчити основні теорії менеджменту;
- охарактеризувати організаційні засади менеджменту в Україні.
- розглянути визначення придатності медичної сестри до управлінської діяльності;
- обґрунтувати особливості поняття лідерство, влада, вплив;
- охарактеризувати взаємовідносини в колективі;
- вивчити основні підходи до визначення лідерства в медсестринстві
- розкрити основні критерії класифікації медичних установ як організацій;
- охарактеризувати існуючі види структури медичних установах;
- з'ясувати зовнішнє та внутрішнє середовище організації;
- розкрити основні критерії життєвого циклу організації;
- обґрунтувати підходи в менеджменті медичної установи
- вивчити теоретичні основи управління в медичних установах;
- розкрити функції управління в медичних установах;
- охарактеризувати загальну структуру процесу управління;
- вивчити рівні управління та типи структур управління
- розкрити поняття, структурні елементи, класифікація, види конфліктів;
- надати поради керівникам щодо управління конфліктами і стресами;
- охарактеризувати особливості конфліктів в медичних установах системи охорони здоров'я.
- розглянути основні поняття управління персоналом медичної установи;
- з'ясувати роль менеджменту та маркетингу в управлінні якістю роботи клініко-діагностичної лабораторії;

розглянути шляхи реформування служби клініко-лабораторної діагностики.

17. ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

17.1. Клінічне медсестринство у внутрішній медицині

Перелік літератури:

1. Антропова Т.О. Обстеження та визначення стану здоров'я. - Київ «Медицина», 2006.- 234 с.
2. Затурофф М. Симптоми внутренних болезней: Цветной атлас. Пер. С англ.. - М.: Практика, 1997. - 439 с.

3. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / О.С. Стасишин, Н.Я. Іванів, Г.П. Ткачук та ін. - К.: ВСВ «Медицина», 2010. - 536 с.
4. Медсестринство в терапії: Підручник/ За заг. ред. М.І. Шведа, Н.В. Пасечко. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. - 546 с.
5. Медсестринство у внутрішній медицині: навч. посіб. / М.Б.Шегедин, І.Ф. Шкляр, Л.М., Подносова Л.П., Дацко О.Т., О.Т.Шавала. - К.: Медицина», 2009. - 176 с.
6. Москаленко В.Ф. Пропедевтика внутрішніх хвороб. - К. Книга плюс, 2007. - 450 с.
7. Основи медичних знань та методи лікування за Девідсоном. / За ред. К.Р.Едварда, І.А.Д.Бавчера. - Т.1, Т.2. - Київ: «Кобза». - 1994. - 288 с.
8. Панчишин М.В. «Азбука електрокардіографії». - Львов. - 1996. - 15 с.
9. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. д.м.н., проф. А.В.Єпішина. - Тернопіль Укрмедкнига, 2003. - 467 с.
10. Пропедевтика внутрішніх хвороб / За ред. Ю.І.Децика. - Київ.: «Здоров'я», - 1998. - 546 с.
11. Сімейна медицина: у 3 книгах. — Книга 2. Симптоми і синдроми в клініці внутрішніх хвороб: підручник (ВНЗ ІV р. а.) / Л.С. Бабінець, О.М. Барна, С.В. Білецький та ін.; за ред. О.М. Гиріної, Л.М. Пасієшвілі. - Медицина, 2016. - 456 с.
12. Середюк Н.М., Вакалюк І.П. Внутрішня медицина. Терапія: підручник. - К.: Медицина, 2010. - 66 с.
13. Яворський О.Г. Основи внутрішньої медицини. - К «Здоров'я», 2000. - 456 с.
14. Основи медсестринства: підручник (ВНЗ І-ІІІ р. а.) / В.М. Лісовий, Л.П. Ольховська, В.А. Капустник. - 3-є вид., переробл. і допов. - Медицина, 2011. - 912 с.
15. Пасечко Н.В. Основи сестринської справи. Підручник / Н.В. Пасечко, М.О.Лемке, П.Є Мазур. - Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. - 544 с.
16. Лойко В.В. Філософія, суть та зміст сестринської справи. - Полтава; 1999. - 43 с.

17.2. Клінічне медсестринство в педіатрії

Перелік літератури:

1. Клінічне медсестринство в педіатрії: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.В. Паламар та ін.; за ред. В.С. Тарасюка. — 2-е вид., переробл. і допов. - К.: Медицина, 2010. - 200 с.
2. Чеботарьова В.Д., Майданник В.Г. Пропедевтична педіатрія. - К., 2001. - 578 с.
3. Практикум з пропедевтичної педіатрії з доглядом за дітьми / Під ред. Майданник В.Г., Дука К.Д., Бурлай В.Г. - К.: Знання України, 2002. - 367 с.
4. Педіатрія: Учебник для студентів висшніх мед. Учеб. Заведений 3-4-уровней аккредитации. 2-е изд., испр.; и доп. / В.Г. Майданник; - Харьков: Фолио, 2002.- 1125 с.
5. Ткаченко С.К., Поцюрка Р.І. Педіатрія. - К.:Здоров'я. - 2000. - 520 с.
6. Дитячі хвороби: підручник За ред. В.М. Сидельникова. - К.: Здоров'я, 1999. - 734 с.

7. Невідкладні стани в педіатрії: навчальний посібник. ВНЗ I—II р. а.) / Р.І. Поцюрко, Л.С. Леськів, М.М. Монастирська та ін. - 6-е вид., переробл. і допов. - К.: В СВ "Медицина", 2010. - 200 с.
8. Тарасюк В.С. та інш. Медсестринство в педіатрії. - К.: - "Здоров'я" 2003. - 323 с
9. Педіатрія: навч. посіб. За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. - К.: Медицина, 2009. - 312 с.
10. Практикум з педіатрії в модулях: навч. посіб. Н.О. Курдюмова, Т.Г. Поліщук. - К.: Медицина, 2011. - 160 с.
11. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник За ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрка. - К.: Медицина, 2011. - 552 с.
12. Практикум з педіатрії О.Н. Бура, В.С. Тиномирова, М.П., О.І. Юрхін. - К.: Здоров'я, 1995. - 192 с.

17.3. Клінічне медсестринство в хірургії

Перелік літератури :

1. В. С.Тарасюк, А. О. Новицький, Л. А. Новицька „Клінічне медсестринство в хірургії”.- Київ: "Медицина", 2006. - 354 с.
2. Склярів Є.Я., Пирогова В.І. Громадське здоров'я і громадське медсестринство. - К.: Здоров'я, 2001. - 256 с.
3. Сестринська справа (за ред. проф. Шевчука М.Г.). К. - Здоров'я, 2004. - 494 с
4. Сестринское дело (учебное пособие под ред. проф. А.Ф.Краснова). - Самара: Перспектива, 2008 р. - 365с.
5. Гребенев А.Л., Шептулин А.А., Основи общего ухода за больными." - М: Медицина. 2001 - 356 с.
6. Касевич Н.М., Практикум із сестринської справи.- Сімферополь: Таврида, 2005. - 248 с.
7. Никула Т.Д., Шевчук С.Г., Мазниченко Л.Г., Новікова Т.Г. Загальний догляд за хворими: посібник для самостійного освоєння практичних навичок студентами медичних вузів.-К: ЦМК з ВМО МОЗ України, КМІ, 2002. - 186 с.
8. Кулачек, Р.І. Сидорчук, В.Д. Фундюр, Б.І.Шумко та співавт. Основи хірургічної практики. Чернівці: Видавництво Буковинської державної медичної академії, 2001. - 132 с.
9. Сестринська справа (навчальний посібник під ред. проф. М.Г.Шевчука). - Київ, Здоров'я, 2004 р. - 493 с.
10. Скрипниченко Д.Ф. "Хірургія» - К.: Здоров'я, 2002. - 317 с.
11. Стручков В.И. Общая хирургия. - М.: Медицина, 2008. - 480 с.
12. Касевич Н.М., Практикум із сестринської справи. - Сімферополь: Таврида, 2005 - 248 с.
13. Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразолій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський процес: Основи сестринської справи та клінічного медсестринства. - К.: Здоров'я, 2001. - 208 с.
14. Інструкція з профілактики внутрішньолікарняного та професійного зараження ВІЛ-інфекцією (витяг з наказу МОЗ України № 120 від 25.05.2003 р.).

15. Кіт О.М., Ковальчук О.Л., Пустовойт Г.Т. Медсестринство в хірургії. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. - 496 с.
16. Ковальчук О.Л., Сабадишин Р.О., Маркович С.В. Медсестринство в хірургії. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. - 480 с.
17. Навчальний посібник з хірургії в модулях: навч. посібн. / За ред. Л.М. Ковальчука. - К.: Медицина, 2009.
18. Роздольський І.В. Невідкладні стани в хірургії: підручник, 2-ге вид., стер. - К.: Медицина, 2009. - 144 с.
19. Сабадишин Р.О., Гашинський І.В., Маркович О.В. Коледжна хірургія. - Рівне, 2003. - 783 с.
20. Хірургія / Хіміч С.Д., Герич І.Д., Сипливий В.О. та ін.; за ред. С.Д. Хіміча. - К.: Здоров'я, 2004. - 376 с.
21. Хірургія: підручник / О.Ю. Усенко, Г.Б. Білоус, Г.Й. Путинцева. - К.: Медицина, 2010. - 400 с.
22. Шегедин М.Б., Шустакевич С.Ф. Медсестринство в хірургії: навч. посібн. - К.: Медицина, 2008. - 120 с.
23. Ваврик Ж.М. Лекція з хірургії. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. - 444 с.
24. Жученко С.П., Желіба М.Д., Хіміч С.Д. Загальна хірургія. - К.: Здоров'я, 2001. - 488 с.
25. Інфекційний контроль у медичних закладах: навч. посіб. / За заг. кер. Губенко І.Я. - Черкаси, 2003. - 44 с.
26. Касевич Н.М. Практикум із сестринської справи: навч. посібн. - К.: Здоров'я, 2005. - 464 с.
27. Ковальчук Л.Я. та ін. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія невідкладних станів: навч. посібн. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. - 324 с.
28. Надахівська Н.І. Посібник з хірургії. - К.: Здоров'я, 2001. - 136 с.
29. Олійник П.В., Гасюк Г.Д. Медичні інструменти. - Львів: Світ, 2006. - 152 с.
30. Трубніков В.Ф. Військово-польова хірургія. - Харків: Вид-во ХДМУ, 2005. - 376 с.
31. Чепкий Л.П., Ткаченко Р.О. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія: підручник. - К.: Вища шк., 2004. - 334 с.
32. Черенько М.П. Загальна хірургія з доглядом за хворими. - К.: Здоров'я, 2000. - 616 с.

17.4. Менеджмент та лідерство в медсестринстві, Економіка охорони здоров'я

1. Андреева О.В. Экономические методов управления и их влияние на качество медицинской помощи // Экономический журнал. 2015. № 7. С. 13–15.
2. Аналітичні записки з розробки напрямків державної політики / Укл. В.Є. Романов, О.І. Кілієвич. К.: Вид-во УАДУ. 2016. 236 с.
3. Бокерия Л.А., Ступанков И. Н., Самородская И.В. Современные аспекты эффективного управления медицинским учреждением// Экономика здравоохранения. 2015. № 11. С. 5 – 7.
4. Вардосанидзе С. Л. Управление качеством лечебно – диагностического процесса в многопрофильном лечебно – профилактическом учреждении // Экономика здравоохранения. 2016. № 11. С. 15–20.

5. Величко О. Бюджетне фінансування соціальної інфраструктури: проблеми та перспективи // Економіка України. 2015. № 2. С. 39–45.

6. Журавель В.И., Запорожан В.Н.. Менеджмент в системе медицинской помощи. – Одесса: Одес. держ. мед. ун-т., 2015. 432 с.

7. Журавель В.І., Дейкун Н.П. Практика менеджменту в здравоохраненні і його методичний інструментарій. Чернігів: Деснянська правда. 2016. 120с.

8. Рудень В. Страхова медицина і медичне страхування: Навч. посібник. Львів, 2014. 304 с.

9. Стивен М. Шортел, Арнольд Д. Калюжний. Менеджмент в охороні здоров'я. К.: Основи. 2015. 269 с.

10. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідери. Львів: Кальварія, 2007. 224с.

11. Осовська Г.В. Основи менеджменту. Житомир: ЖІТІ, 2008. 600с.

12. Радиш Я.Ф. Основи менеджменту. Київ. 2017. 288 с.

13. Хміль Ф.І. Менеджмент: підручник. К.: Вища школа. 2015. 351 с.

14. Щекин Г.В. Основы кадрового менеджмента К.: МЗУУП. 2013. 200с.

17.5. Електронні ресурси:

1. Президент України – www.prezident.gov.ua.
2. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua.
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua.
4. Міністерство охорони здоров'я України – <http://www.moz.gov.ua>.
5. Міністерство економіки України – www.me.gov.ua.
6. Міністерство фінансів України – www.minfin.gov.ua.
7. Державна податкова адміністрація України – www.sta.gov.ua.
8. Державний комітет статистики України – www.ukrstat.gov.ua.
9. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського – www.nbuv.gov.ua.
10. Організація об'єднаних націй – www.un.org/russian/esa/index.html.
11. Мультимедійне забезпечення лекцій та семінарських занять.
12. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-УП (ст. 16). [Електронний ресурс] - режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
13. Наказ МОН України від 05.12.18р. № 1344. «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». [Електронний ресурс] - режим доступу <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/223-medsestrinstvo-bakalavr.pdf>
14. Наказ МОЗ України від 01.06.2013 р. «Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій». [Електронний ресурс] - режим доступу <https://ips.ligazakon.net/document/MOZ20081>
15. Реєстр медико-технологічних документів. [Електронний ресурс] - режим доступу <https://dec.gov.ua/mtd/home/>

16. Галузеві стандарти та клінічні настанови. [Електронний ресурс] - режим доступу https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
17. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. д.м.н., проф. А.В.Єпішина. - Тернопіль Укрмедкнига, - 2003. - 467 С. [Електронний ресурс] - режим доступу http://kingmed.info/knigi/Vnutrennie_bolezni/book_67/Propedevtika_vnytrishnih_hv_orob_z_dogladom_za_terapevtichnimi_hvorimi-Epishin_AV-
18. Внутрішня медицина - Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] - режим доступу: https://pidru4niki.com/77840/meditsina/vnutrishnya_meditsina
19. Пропедевтика внутрішньої медицини. Навчально-методичний посібник до практичних занять та самостійної роботи студентів з внутрішньої медицини. Запорізький державний медичний університет, кафедра загальної практики-сімейної медицини та внутрішніх хвороб - Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] - режим доступу <http://doc.zsmu.edu.ua/>
20. Збірка лекцій для студентів з дисципліни «Медсестринство у внутрішній медицині» - 315 с. [Електронний ресурс] - режим доступу http://pmu.at.ua/index/elektronni_pidruchniki/0-81
21. Касевич, Н.М. К Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підручник / Н.М. Касевич. — 2-е видання, виправлене — К. : Медицина, 2009. — 424 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bmedcol.edu.ua/wp-content/uploads/Підручник.pdf>
24. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині: підручник. Харків, 2014.- 258 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.medpublish.com.ua/deontologija-v-medicini-pidruchnik-vnz-v-r-a-om-kovalova-na-saphargalinakornilova-nm-gerasimchuk-2-vid-vipr/p-520.html>
25. Клінічне медсестринство в педіатрії: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.В. Паламар та ін.; за ред. В.С. Тарасюка. — 2-е вид., переробл. і допов. - К.: Медицина, 2010. — 200 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr& ; <http://nk.in.ua/pdf/1414.pdf>
26. Медсестринство в хірургії. Практикум / Сабадишин Р. О., Маркович О. В. та ін. , 2017 Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://issuu.com/novaknyha/docs/>
27. О.М.Кіт, О.Л.Ковальчук, Г.Т.Пустовойт «Медсестринство в хірургії», Тернопіль, «Укрмедкнига» 2001. Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intranet.tdmu.edu.ua/data/books/Kit-sestry.pdf>